

Een broedgeval van een paartje Zwartkopmeeuwen (*Larus melanocephalus*) in Nederland

door
H. J. JAPIN en B. VAN DER VELDEN
(met Plaat 8)

(With summary: A brooding-case of the Mediterranean Gull in the
Province of Zuid-Holland, Netherlands)

Op 18 mei 1959 bezochten wij één van de zandplaten rondom Goeree-Overflakkee. Van deze plaat is het hoge gedeelte, dat ook bij vloed niet onderloopt, begroeid met diverse soorten gras, riet en zoutwaterplanten zoals zeekraal e.d.

Het doel van ons bezoek gold de ter plaatse aanwezige Kokmeeuwen-kolonie, die naar schatting 150 nesten omvatte. Zoals gewoonlijk waren de nesten op zeer korte afstand van elkaar gelegen.

Wij zetten de schuiltent op een plaats ca. 20 meter binnen de buitenste begrenzing van de kolonie, van waaruit het mogelijk was eventuele foto-opnamen van verschillende nesten te maken. Eén van ons nam plaats in de tent.

Nadat de rust in de kolonie was weergekeerd, kwamen ook de Kokmeeuwen in de onmiddellijke omgeving van de tent terug op hun nesten. Nu bleek, dat één nest, met een legsel van slechts 2 eieren, niet bezet werd. Het was inmiddels reeds opgevallen, dat deze eieren een afwijkende kleur en tekening vertoonden, terwijl zij ook iets groter waren, dan de eieren in de overige nesten.

Na ca. een half uur streek er een meeuw neer tussen de nesten, op 10 meter afstand van de tent, die vrijwel op hetzelfde moment werd gedetermineerd als een Zwartkopmeeuw, op grond van de volgende gegevens:

Kop: De kleur van de kop was gitzwart (zoals bij een Dwergmeeuw in prachtkleed), tot de nek toe doorlopend, dit in tegenstelling tot de chocoladebruine kop van de Kokmeeuw. De ogen waren donkerbruin en geheel omrand met een dunne rode ring,

terwijl boven zowel als onder het oog een witte vlek aanwezig was. In vergelijking met het oog van de Kokmeeuw is het oog van de Zwartkopmeeuw veel donkerder van tint, terwijl de witte vlekken bij het oog veel sprekender zijn en niet doorlopen aan de achterzijde, zoals bij de Kokmeeuw.

S n a v e l : De kleur van de snavel was vuurrood tot aan de punt. De punt zelf, zowel van boven- als ondersnavel, was felgeel. Op de overgang van het rode snavelgedeelte naar de gele punt was een zeer vage bruine dwarsband zichtbaar. Achteraf is ons gebleken, dat deze gele snavelpunt nergens in de door ons geraadpleegde literatuur vermeld wordt. De vorm van de snavel was geheel afwijkend en aanzienlijk forser dan die van de Kokmeeuw en herinnerde meer aan die van de Zilvermeeuw, mede doordat de snavel naar de punt toe gekromd was.

H a l s, b o r s t, f l a n k e n, b u i k e n s t a a r t waren spierwit. **R u g e n b o v e n z i j d e** van de vleugels waren licht grijsblauw. De handpennen waren wit, zoals bij adulte Dwergmeeuwen. De onderzijde van de vleugels was eveneens wit.

P o t e n : De kleur van de poten was vuurrood.

Bij de komst van de Zwartkopmeeuw werden de Kokmeeuwen rondom de schuiltent zichtbaar onrustig, terwijl verschillende Kokmeeuwen op hem stootten. Dit laatste duurde zelfs voort nadat de vogel op de eieren was gaan zitten. Al broedend moesten aanvallen van Kokmeeuwen worden afgeweerd. In vergelijking met het gedrag van de Kokmeeuwen in de rest van de kolonie maakte de Zwartkopmeeuw een meer nerveuze indruk.

Na enige tijd vertoonde zich op grote afstand wederom een exemplaar van de Zwartkopmeeuw in de kolonie, waarvan de kenmerken identiek waren aan die van de eerst waargenomen vogel. Ook hierop werden hevige aanvallen ondernomen. Deze vogel werd hierdoor verscheiden malen verjaagd, doch kwam tenslotte in de nabijheid van de broedende vogel neer. Volgens onze vaste overtuiging hebben wij hier te doen gehad met een broedgeval van een paar **tje** Zwartkopmeeuwen, hoewel wij niet hebben waargenomen, dat beide partners gelijktijdig op het nest vertoefden. Ook hebben wij niet geconstateerd, dat het tweede exemplaar de broedende vogel op het nest afloste, doch hij bleef, nadat de aanvallen vanuit de kolonie iets verminderden in de onmiddellijke omgeving van het nest staan.

Voor zover wij hebben kunnen nagaan betrof het hier het eerste broedgeval van een paar **tje** Zwartkopmeeuwen in Nederland.

Gedurende ons vertrek uit de kolonie viel het ons op, dat de roep van de Zwartkopmeeuw sterk afweek van die van de Kokmeeuwen. Zozeer zelfs, dat wij de vlucht van de vogels konden volgen zonder hen op het oog tussen het grote aantal Kokmeeuwen in de lucht te kunnen onderscheiden. De roep klonk iets hees als een klagelijk „Ki-auw”, waarbij de laatste lettergreep afnemend in sterkte was. Bij een volgend bezoek van ons aan dit broedgebied, d.d. 5 juni,

Foto: H. J. JAPIN

Fig. 1. Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*) op zijn nest. Zandplaat bij Goeree-Overflakkee. 18 mei 1959.

bleek ons, dat de Zwartkopmeeuwen inmiddels hun legsel compleet hadden, n.l. 3 eieren. De juiste datum van het uitkomen van de eieren is ons helaas niet bekend, doch het staat vast, dat alle eieren zijn uitgebroed. Hierna was het raadzaam op voldoende afstand van het nest te blijven, want wanneer de jongen in de Kokmeeuwenkolonie liepen, werden ze door de adulte Kokmeeuwen aangevallen. Zeker is, dat twee jongen bij de laatste waarneming bijna vliegvlug waren en een derde door de Kokmeeuwen werd doodgepikt. Volledigheidshalve willen wij hierbij nog vermelden, dat wij in de gelegenheid zijn geweest van dit broedgeval zeer geslaagde smal-film- en foto-opnamen, zowel in zwart-wit als in kleuren te vervaardigen.

Summary: A brooding-case of the Mediterranean Gull in the Province of Zuid-Holland, Netherlands.

On May 18th, 1959 a nest (with 2 eggs) of the Mediterranean Gull was found in a colony of Black-headed Gulls on a sandbank near the isle of Goeree-Overflakkee, in the Province of Z.-Holland, Netherlands. On June 5th it contained 3 eggs. The young ones hatched safely, but one of them was killed by a Black-headed Gull later on. The others were nearly fledged when they were seen last. Four out of the eight records in the Netherlands concern single birds, only seen in a colony of Black-headed Gulls, but in 1935 a specimen was coupled with a Black-headed Gull. This time however two birds were seen, the second also in the neighbourhood of the brooding bird.

Waarneming van een Provençaalse Grasmus (*Sylvia undata*) te Hoophuizen

door

A. A. TJITTES

(With summary: First observation of the Dartford Warbler in the Netherlands)

Op de avond van 2 april 1959 kwam de heer Rob A. MOOSER, een N.J.N.-er uit Apeldoorn, mij vertellen, dat sinds 1 april een Provençaalse Grasmus zich ophield in de Sleedoornbosjes op de dijk te Hoophuizen ongeveer op de plaats, waar een duiker het water van een beekje onder de dijk doorvoert. Met weinig hoop op het zien van deze nog nooit in ons land waargenomen vogel, waarvan ik de zuidelijke subspecies in de Provence en op Corsica had gezien, begaf ik mij de volgende morgen met mijn zegsman op weg. Zodra wij op de bovengenoemde plaats waren aangekomen, wees mijn gids mij een vogeltje, dat onmiddellijk als een *Sylvia undata* te herkennen was. Het donkere uiterlijk, de bruine onderkant, het rode oog, de opgewipte, trapvormige, enigszins rafelige staart sloten elke gedachte aan een andere vogel uit. En dan het gedrag: rusteloos wipte het vogeltje in de Sleedoorns rond, was makkelijk doch nooit lang achtereen te observeren. Soms vertoonde het zich op een paar